

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ

ਕਪੂਰ ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਂਟਸ

ਬਨਾਮ

ਦਸੈਂਦਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੌਂ ਹੋਰ, - ਬਚਾਅ ਪੱਖ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1949 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 585.

ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ V), ਆਰਡਰ 2. ਨਿਯਮ 2- "ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ," ਸਬੂਤ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਵਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਿਆਨ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਵੇਂ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੋਵੇ।

25 ਅਗਸਤ, 1943 ਨੂੰ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਬੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 22 ਫਰਵਰੀ, 1947 ਨੂੰ, ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਦੂਜਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਪਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇ.ਐਸ. ਦੇ ਪੇਤੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2. ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਿੱਤੀ।

ਮੰਨਿਆ, ਕਿ ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਮੀਕਰਨ "ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਹੈ

396

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOI VIN

ਮੁਦਈ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸਬੂਤ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਐੱਮ.ਆਰ. ਭਾਟੀਆ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਮਿਤੀ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1949 ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਗਰਾਓਂ, ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਿਤੀ 23 ਅਗਸਤ, 1948 ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਐਨ.ਐਲ. ਵਡੇਹਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਰਵਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ,

ਨਿਰਣਾ

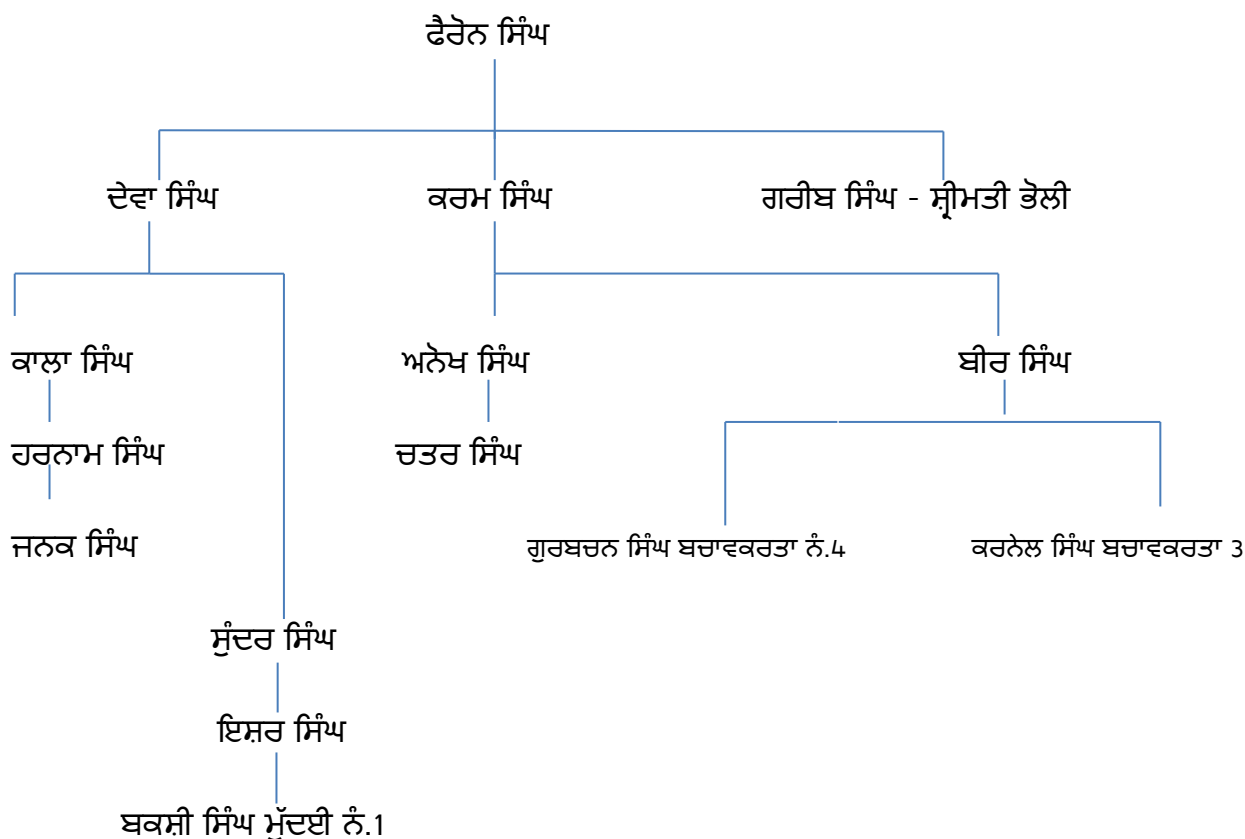
ਕਪੂਰ ਜੇ. ਇਹ 18 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1949 ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਭਾਟੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਜਗਰਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 23 ਅਗਸਤ, 1948 ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

397

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵੰਸ਼ ਸਾਰਣੀ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:-

25 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ ਉਸ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਜਿਮ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ.1 ਹੈ,

ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੇਲੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਭੇਲੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

22 ਫ਼ਰਵਰੀ, 1947 ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਉਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ।

398

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰੂੜੀ ਦਾ ਢੇਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ 8 ਮਾਰਚ, 1945 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸਾਈਟ ਲਾਲ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਟੁਕੜੇ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੰਧਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭੇਲੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਦਾਅਵਾ ਵੀ. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2, ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਪਰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਹੁਕਮ 2, ਨਿਯਮ 2. ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ ਕੀ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 142 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 144 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2. ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ। ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2. ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ -

"ਹਰੇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ;

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

399

ਪਰ ਮੁਦਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

"ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹਰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨਾਲ ਕੋਈ

ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਸ਼ੇਉਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬੇਚਨ ਸਿੰਘ (1) , ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਖਲੀਲ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਿਬੂਬ ਅਲੀ ਮੀਆਂ (2) ਵਿੱਚ ਸੋਨੂੰ ਵਲਦ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਨਾਮ ਬਹਿਨੀਬਾਈ, (3), ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਧਵਾ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਗਏ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਲਗਾਤਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਪੰਨਾ 355 'ਤੇ ਬਰਨਸਡਨ ਬਨਾਮ ਹੰਫਰੀ (4) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਬੇਵੇਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਟੈਸਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਹੈ-

"ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਹੀ ਤੱਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹੀ ਸਬੂਤ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ।"

400

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਜੇ ਇਹ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇਗਾ। ਸਾਬਕਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਅੱਧੀ ਜਾਇਦਾਦ ਭੇਲੀ ਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਭੇਲੀ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਪਿਤਰਪੁਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਾ ਵੈਕਟਾ ਮਹੀਪਤੀਵੀਰਿਆ (1) ਦੇ ਇੱਕ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ-

"ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ (ਹੁਣ ਆਰਡਰ II, ਨਿਯਮ 2), ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਰ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਭਾਵ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਿਛਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਭੇਲਾ ਰਾਮ (2) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਥੇ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2 ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਬੇਵੇਨ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ "ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ

ਮੁਹੰਮਦ ਖਲੀਲ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਿਬੂਬ ਅਲੀ ਮੀਆਂ (1), ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਬੇਵੇਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸੀ। (ਮੁਨਸ਼ੀ ਬੁਜ਼ਲੂਰ ਰੁਹੀਮ ਬਨਾਮ ਸੁਮਸੇਕਨਿਸਾ ਬੇਗਮ (2) ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖੋ। ਮੁਹੰਮਦ ਖਲੀਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਵਧ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਰਕਤੂਨਨਿਸਾ ਬੇਗਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਹਜਹਾਂਪੁਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸੇ ਕਈ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2 ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਆਰਡਰ 2, ਨਿਯਮ 2 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਬਜ਼ੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 8 ਮਾਰਚ, 1945 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 142 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 8 ਮਾਰਚ, 1945 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਟਾਈਟਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਉਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਭੇਲੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਉਹ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੜਦਾਦੇ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ,

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।